

THESES XXI^a

Certum non est S. Thomam illud docuisse in quo sita est vis systematis Peripatetici hactenus expositi.

DEMONSTRATIO. Si a systemate, cuius hactenus analysis instituimus, demas distinctionem realem inter duas partes substantiae, materiam et formam, atque cetera idcirco quae illam distinctionem consequuntur, vix habes quod in eo reprehendas, aut non probes. In hoc porro dicimus sitam esse vim huius systematis, nam eo ablato, non amplius sibi constat, nec differt a ceteris. Quaestio itaque fieri potest an veteres et nominatim S. Thomas distinctionem hanc realem admiserint. Non ii profecto sumus qui absque haesitatione negare velimus fuisse a S. Thoma admissam illam distinctionem realem materiam inter et formam, quod satis communiter tenetur; quamvis non id prima vice contingere ut quod per plura secula a pluribus tanquam certum Thomae dogma retentum est, deinceps facillimo negotio demonstratum sit esse a Thomae doctrina alienissimum. Integrum est tamen nobis rationes nostras proponere, quae efficiunt ut in ea quaestione haereamus incerti, ac censeamus rem saltem esse dubitationi merito obnoxiam. Breviter rem expediemus.

Itaque advertimus 1° distinctionem realem inter materiam et formam corporalem, quae proinde sint tantum partes substantiae, nulla ratione suaderi posse, ac manifeste pugnare, si rite superius sumus argumentati, cum certis principiis rationis; ipsumque S. Thomam docuisse distinctionem entis in substantiam et accidens esse adaequatam. Atqui probabile ne est doctrinam huiusmodi, quae manifeste pugnet cum ratione, ab Angelico Doctore fuisse propugnatam?

2° Certa sunt penes S. Thomam haec principia. a) Formam non fieri, sed fieri totum (cf. I p. q. XLV. a. 4°): b) formam educi de potentia materiae, id satis notum est: c) materiam non posse esse sine ulla forma, quod docet plu-

CAPUT II. THESIS XXI.

161

ribus in locis. Ita ex. gr. in QQ. Dispp. De Potentia q. IV. a. 1. « quidquid in rerum natura invenitur, actu existit, quod quidem non habet materia nisi per formam, quae est actus eius: unde non habet sine forma in rerum natura inveniri. Et iterum cum nihil possit contineri in genere quod per aliquam generis differentiam ad speciem non determinetur, non potest materia esse ens, quin ad aliquem speciale modum essendi determinetur, quod quidem non fit nisi per formam. » Imo nec divinae omnipotentiae virtute id fieri posse contendit S. Doctor, « quia Deus non potest facere contradictionia esse simul, sed materiam esse sine forma implicat contradictionem, eo quod esse materiae importat actum qui est forma » (Quodlib. III. q. I. a. 1). d) Formam induci actione physica, quae in motu est sita, formamque inductam esse terminum motus alterationis. Ita docet opusc. De Natura materiae c. 1. « Quia omne agens physicum mediante instrumento corporeo agit; actio autem quae per motum exercetur, motus est, ideo omnis actio agentis physici in motu est... Quoniam ergo alteratio est actio physica, et haec per instrumentum corporeum perficitur, ut dictum est, et omnis talis actio per motum exercetur, ideo alteratio, cuius terminus est generatio, requirit subiectum actu existens... Quia ergo in termino cuiuslibet motus, quaedam quies invenitur secundum naturam ipsius motus, ut in motu locali est quies secundum locum terminans ipsum motum, in motu autem dealbationis quies est ipsa albedo terminans ipsam dealbationem, ideo in fine alterationis (cum perfecta scilicet est, et spoliatur subiectum qualitatibus omnibus specificis praecedentibus) quies est inductio formae substantialis. »

Iam vero priora duo principia clarissima sunt et certissima, si forma non distinguitur realiter a materia, et est eius modus; at si realem distinctionem statuis, vix possunt intelligi. Cf. quoad primum O. C. II De Accidente. IV. 4.º quoad alterum praecedentem thesim. Tertium principium nulla prorsus ratione suaderi potest, statuta ea distinctione reali. Quaecumque enim res quae est ab alia distincta habet entitatem propriam distinctam ab aliis; huiusmodi

vero res, etsi naturaliter dependeat ab alio quoad existendum, potest a Deo conservari sine illo, ut manifestum est in accidentibus eucharisticis. At, inquires, materia iuxta S. Thomam habet esse a forma. Alterutrum de duobus, vel esse materiae est idem ac esse formae, vel forma causa aut ratio est cur materia sit. Si primum, ergo S. Thomas non distinxit realiter materiam a forma; si enim est idem esse, est ergo idem ens, eadem res. Si alterum, ergo Deus potest conservare materiam sine forma, sicut potest conservare accidentia, quae et ipsa habent esse a subiecto. Dices discrimen esse, quia accidens est quaedam forma, cui congruit esse. At haec perperam dieuntur. Cuicunque enim rei competit esse, et cuicunque rei distinctae realiter ab aliis competit esse proprium; ergo etiam materiae primae competit esse suum, ideoque potest et ipsa seorsim ab omnibus aliis conservari. Quod si materia se habet ad formas, sicut genus se habet ad differentias suas, quemadmodum significat S. Thomas, evidens est eam non distingui realiter ab illis; quoniam nec genus a differentiis distinguitur realiter. Igitur nequeunt haec duo simul componi, materiam esse realitatem distinctam a forma, et eam nec divinae omnipotentiae virtute posse esse sine aliqua forma. At evidentissimum id est si forma sit modus materiae, nulla enim res vel divina virtute potest existere sine ullo modo, sicut corpus nequit esse sine aliqua figura.

Quartum principium excludit productionem novae realitatis, quae sit forma substantialis; nam motu non gignitur ulla realitas, sed modus tantum subiecti quod alio modo disponitur: motu scilicet immediate producitur motus, cuius quies vel terminus esse nequit nisi novus modus se habendi subiecti motus.

Quorsum vero haec? Nimirum ex certis principiis quae statuit S. Thomas colligere licet ipsum probasse atque affirmasse illud quoque quod ex iis consequitur, si nefas sit suspicari eum ignorasse consequentias legitimas eorum. Quocirca principia huiusmodi aequivalent disertae affirmationi consequentis. Quid igitur? prostant certa principia aequi-

ribus in locis. Ita ex. gr. in QQ. Dispp. De Potentia q. IV. a. 1. « quidquid in rerum natura invenitur, actu existit, quod quidem non habet materia nisi per formam, quae est actus eius: unde non habet sine forma in rerum natura inveniri. Et iterum cum nihil possit contineri in genere quod per aliquam generis differentiam ad speciem non determinetur, non potest materia esse ens, quin ad aliquem speciale modum essendi determinetur, quod quidem non fit nisi per formam. » Imo nec divinae omnipotentiae virtute id fieri posse contendit S. Doctor, « quia Deus non potest facere contradictionia esse simul, sed materiam esse sine forma implicat contradictionem, eo quod esse materiae importat actum qui est forma » (Quodlib. III. q. I. a. 1). d) Formam induci actione physica, quae in motu est sita, formamque inductam esse terminum motus alterationis. Ita docet opusc. De Natura materiae c. 1. « Quia omne agens physicum mediante instrumento corporeo agit; actio autem quae per motum exercetur, motus est, ideo omnis actio agentis physici in motu est... Quoniam ergo alteratio est actio physica, et haec per instrumentum corporeum perficitur, ut dictum est, et omnis talis actio per motum exercetur, ideo alteratio, cuius terminus est generatio, requirit subiectum actu existens... Quia ergo in termino cuiuslibet motus, quaedam quies invenitur secundum naturam ipsius motus, ut in motu locali est quies secundum locum terminans ipsum motum, in motu autem dealbationis quies est ipsa albedo terminans ipsam dealbationem, ideo in fine alterationis (cum perfecta scilicet est, et spoliatur subiectum qualitatibus omnibus specificis praecedentibus) quies est inductio formae substantialis. »

Iam vero priora duo principia clarissima sunt et certissima, si forma non distinguitur realiter a materia, et est eius modus; at si realem distinctionem statuis, vix possunt intelligi. Cf. quoad primum O. C. II De Accidente. IV. 4.º quoad alterum praecedentem thesim. Tertium principium nulla prorsus ratione suaderi potest, statuta ea distinctione reali. Quaecumque enim res quae est ab alia distincta habet entitatem propriam distinctam ab aliis; huiusmodi